

บทความวิจัย

การรับรู้เป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4

Perception of Purpose in Life among the Fourth-year Nursing Students

ผลิดา นุดลหะ^{1*} กาญจน์สุนภัส บาลทิพย์ พิมพ์พนิต ภาศรี¹
Palida Nudla^{1*} Karnsunaphat Balthip² Pimpanit Pasri¹

¹อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

¹Lecturer, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkhla, Thailand.

²รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

²Associate Professor, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkhla, Thailand.

*ผู้รับผิดชอบหลัก: palida.n@psu.ac.th

*Corresponding author: palida.n@psu.ac.th

Received 1 October 2021 • Revised 23 December 2021 • Accepted 6 January 2022

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาการรับรู้เป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 **วิธีการวิจัย:** การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเชิงฐานราก เรื่องกระบวนการสร้างเป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงฐานรากของสเตรสและคอร์บิน ผู้ให้ข้อมูลเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 24 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป การเขียนหรือวาดภาพ และการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับเป้าหมายชีวิต วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของสเตรสและคอร์บิน **ผลการศึกษา:** ประเด็นหลักที่แสดงถึงการรับรู้เป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์สามารถสรุปได้ ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การกำหนดทิศทางในการดำเนินชีวิต ประเด็นที่ 2 การประสบความสำเร็จที่สร้างความภาคภูมิใจให้บุคคลอันเป็นที่รัก ประเด็นที่ 3 ความสามารถในการดูแลผู้รับบริการให้ปลอดภัย และประเด็นที่ 4 การตอบแทนสังคม **สรุป:** สถาบันการศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สามารถนำองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับเป้าหมายชีวิตไปใช้ในการพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมเป้าหมายชีวิตแก่นักศึกษาพยาบาล เพื่อการมีชีวิตที่สมดุลของนักศึกษาพยาบาลต่อไป

คำสำคัญ: เป้าหมายชีวิต; นักศึกษาพยาบาล; การวิจัยเชิงฐานราก

Abstract:

Objective: This study aimed to describe the perception of purpose in life among the fourth-year nursing students. **Methods:** This study is part of a grounded theory entitled the process of enhancing purpose in life among nursing students. A grounded theory by Strauss and Corbin was used to guide this study. The participants were 24 of the fourth-year nursing students, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University.

Data were collected using general information assessment, written stories or drawing, and in-depth interviews regarding purpose in life. Analyzing general data by using frequency, percentage, and mean. Data analysis was conducted based on a grounded theory by Strauss and Corbin. **Results:** Four major themes were identified regarding the perception of purpose in life among the fourth-year nursing students: 1) Giving direction and making determination in one's own life, 2) The success in life creating pride for a significant person, 3) Caring with intention to assure the safety of patients, and 4) Living to give back to society. **Conclusion:** Nursing institutes and stakeholders can apply knowledge related to purpose in life to develop programs for promoting purpose in life among nursing students in order to enhance harmony in life.

Keywords: purpose in life; nursing students; grounded theory

ความสำคัญของปัญหา

นักศึกษาพยาบาล คือ กลุ่มบุคคลที่จะเป็นพยาบาลวิชาชีพต่อไป ซึ่งมีบทบาทสำคัญในระบบบริการสุขภาพ และทำงานภายใต้ความคาดหวังของสังคม เนื่องจากเป็นลักษณะการทำงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิตและความปลอดภัยของผู้รับบริการทุกช่วงวัยและทุกภาวะสุขภาพ เป็นวิชาชีพที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ รวมทั้งมีอัตลักษณ์ที่สำคัญด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพและด้านทักษะทางปัญญา¹ ดังนั้นนักศึกษาพยาบาลทุกคนจะต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตสังคม และจิตวิญญาณ รวมทั้งมีความเสียสละ อดทน มีความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพที่เพียงพอสำหรับการดูแลผู้รับบริการทุกช่วงวัย และทุกภาวะสุขภาพเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้รับบริการ ซึ่งเป็นจรรยาบรรณของวิชาชีพพยาบาล

การเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย การเรียนภาคทฤษฎีและฝึกปฏิบัติให้การพยาบาลแก่ผู้รับบริการจริงบนหอผู้ป่วย ซึ่งต้องบูรณาการความรู้ทฤษฎีทางการพยาบาลมาสู่การปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จริง เพื่อการดูแลสุขภาพของผู้รับบริการแบบองค์รวม² ซึ่งในการฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วย อาจทำให้นักศึกษาพยาบาลมีความเครียดและวิตกกังวล เนื่องจากต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้³ และประสบกับความทุกข์ทรมานของผู้รับบริการและญาติ กอปรกับนักศึกษาพยาบาลต้องปรับตัวทั้งในด้านการเรียน การใช้ชีวิต พัฒนาการตามวัย และบุคลิกภาพตามลักษณะเฉพาะของผู้ที่อยู่ในช่วงวัย Generation Z ซึ่งเป็นช่วงที่มีการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่อาจจะขาดทักษะในการสื่อสาร การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การวิเคราะห์และตัดสินใจที่ถูกต้องในระยะเวลาจำกัด⁴ และขาดความแข็งแกร่งในชีวิต⁵ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ

กระบวนการเรียนรู้ ทำให้มีความเบื่อหน่ายในการเรียน ระดับผลการศึกษาลดต่ำ ความสุขในการเรียนลดลง และบางรายลาออกกลางคัน⁶ ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้นอกจากจะส่งผลกระทบต่อตรงต่อนักศึกษาแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพการดูแลผู้รับบริการ และอาจจะเกิดปัญหาขาดแคลนอัตรากำลังคนในวิชาชีพพยาบาลในอนาคต ดังนั้นการสนับสนุนให้นักศึกษาพยาบาลได้มีประสบการณ์การเรียนรู้เชิงบวก และดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย ย่อมมีความสำคัญที่จะนำมาซึ่งความเจริญเติบโตและองกามแห่งชีวิตของนักศึกษา และยังคงรักษามาตรฐานและคุณภาพการดูแลผู้รับบริการ

เป้าหมายชีวิตมีความสำคัญต่อการสร้างเสริมการเจริญงอกงามของชีวิต^{7,8} การค้นหาเป้าหมายชีวิต เป็นแรงจูงใจขั้นแรกในชีวิตของมนุษย์ทุกคน และผู้ที่ค้นพบเป้าหมายชีวิต จะเข้าใจเหตุผลของการมีชีวิต จะรู้ว่าตนเองมีชีวิตอยู่เพื่ออะไร เพื่อใคร และจะมีชีวิตอยู่อย่างไร หากบุคคลมีเป้าหมายและรับรู้เป้าหมายนั้นมีคุณค่าและมีความหมายทั้งต่อชีวิตของตนเองและผู้อื่น บุคคลจะยินดีฝ่าฟันความยากลำบาก และลงมือกระทำตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ให้สำเร็จ⁹ ดังนั้นเป้าหมายชีวิตจึงช่วยปกป้องให้บุคคลเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและมีสุขภาวะที่ดี¹⁰

การศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ผู้ที่มีคะแนนเป้าหมายชีวิตสูง จะมีผลลัพธ์เชิงบวกด้านสุขภาพ สามารถควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้¹¹ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทย พบว่า เยาวชนที่มีเป้าหมายชีวิต จะมีสุขภาพองค์รวมดี¹² มีชีวิตที่สงบ สมดุล¹³ และมีความพยายามที่จะทำให้ชีวิตของตนเอง ครอบคลุม และสังคมดีขึ้น¹⁴ ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่ขาดเป้าหมายชีวิต จะถูกคุกคามด้วยเหตุการณ์รุนแรงในชีวิตและไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต¹⁵

ดังนั้น นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 ผู้ซึ่งผ่านกระบวนการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติครบถ้วนตามที่สถาบันการศึกษาได้กำหนด และกำลังจะก้าวสู่การทำงาน ซึ่งเป็น การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญครั้งหนึ่งของชีวิต เนื่องจากต้องปฏิบัติงานที่มีความรับผิดชอบสูง จึงมีแนวโน้มที่จะเกิดความเครียดในงานได้ การค้นพบเป้าหมายชีวิต ย่อมจะทำให้ค้นพบคุณค่าและความหมายของการทำงาน สามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่บีบคั้น และนำมาซึ่งการมีความสุขในชีวิต โดยสามารถปรับตัวให้เข้ากับชีวิตที่เป็นอยู่ได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมเป้าหมายชีวิต และพัฒนาโปรแกรมสำหรับการดูแลนักศึกษาให้มีความพร้อมเพื่อก้าวสู่การเปลี่ยนแปลง มีความมุ่งมั่น เผชิญกับความท้าทาย และมีความสุขกับการปฏิบัติงานในอนาคต

คำถามการวิจัย

การรับรู้เป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการรับรู้เป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4

รูปแบบการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ คือ แนวคิดเป้าหมายชีวิต (Purpose in life) เป้าหมายชีวิตเป็นมิติหนึ่งของจิตวิญญาณ เป็นหัวใจสำคัญในการกำหนดเส้นทางการดำเนินชีวิตในอนาคตของบุคคล¹⁶ และสร้างความมุ่งมั่นในการดำเนินชีวิต¹⁷ เป้าหมายชีวิตหมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่แน่วแน่และมั่นคงเพื่อบรรลุเป้าหมายชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความหมายและมีคุณค่าทั้งต่อตนเองและผู้อื่น⁹ เป้าหมายชีวิตเป็นแรงจูงใจที่ผ่านการประเมินชีวิตตนเองโดยรวม ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพื่อให้ได้ทิศทางในการดำเนินชีวิต¹⁸ โดยบุคคลที่เข้าใจความหมายของการมีชีวิต และมีเป้าหมายชีวิต จะทุ่มเททั้งเวลา แรงกาย แรงใจ ความรู้ และทรัพยากรต่างๆ ที่มีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้⁹ และเพื่อให้ชีวิตประสบความสำเร็จ

วิธีการดำเนินการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเรื่อง “กระบวนการสร้างเป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาล” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงฐานราก (Grounded Theory) ตามแนวทางของสเตราส์และคอร์บิน²⁰ เพื่อศึกษาการรับรู้เป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4

ผู้ให้ข้อมูลเป็นนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2562 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ 1) นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ผ่านการศึกษทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ 2) อายุ 19 ถึง 23 ปี และ 3) ยินดีที่จะเข้าร่วมการศึกษานอกเหนือจากเกณฑ์เหล่านี้ ผู้ให้ข้อมูลได้รับคัดเลือกตามข้อมูลที่ได้มาจากการเลือกตัวอย่างตามทฤษฎี (Theoretical sampling)²¹ เช่น ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิงส่วนใหญ่ต้องการเรียนพยาบาลเพราะต้องการดูแลพ่อแม่ หลังจากนั้นผู้วิจัยประสานกับนักศึกษาพยาบาลชายเพื่อค้นหาเหตุผลในการเรียนพยาบาล เป็นต้น การสุ่มตัวอย่างดำเนินต่อไปจนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัว ซึ่งหมายถึง ไม่มีข้อมูลใหม่เพิ่มขึ้น การศึกษาครั้งนี้ ข้อมูลอิ่มตัวจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 24 คน อายุ 19-23 ปี เพศหญิง จำนวน 20 ราย และเพศชาย จำนวน 4 ราย

เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้วิจัย และเครื่องมืออื่นๆ ที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก และการเขียนหรือวาดภาพเป้าหมายชีวิต มีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้วิจัย ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในทุกด้านของกระบวนการวิจัย โดยเฉพาะด้านระเบียบวิธีวิจัย และการดำเนินการวิจัย เช่น การฝึกเก็บข้อมูล การฝึกวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้ในการศึกษาค้นครั้งนี้ผู้วิจัยมีประสบการณ์การวิจัยเชิงคุณภาพมากกว่า 15 ปี เป็นผู้ร่วมวิจัยด้วย
2. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 12 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา เกรดเฉลี่ยในภาคหรือปีการศึกษา (หรือปี) ที่ผ่านมา จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลักของพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ยของครอบครัว จำนวนเงินที่ได้รับเฉลี่ยต่อเดือน จำนวนเงินที่ใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน จำนวนเงินเหลือเก็บ และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

3. แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เกี่ยวกับกระบวนการสร้างเป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างคำถาม เช่น 1) นักศึกษาคิดว่าชีวิตของตนเองมีความสำคัญต่อใครบ้าง และสำคัญอย่างไร และ 2) นักศึกษาอยากมีชีวิตอย่างไรในอนาคต เพราะเหตุใด เป็นต้น ซึ่งข้อคำถามเหล่านี้จะทำให้ทราบเกี่ยวกับการรับรู้เป้าหมายชีวิตคืออะไร มีชีวิตอยู่เพื่ออะไร และเพื่อใคร

4. การเขียนหรือวาดภาพเป้าหมายชีวิต โดยผู้วิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลเขียนไดอารี่ หรือวาดภาพของตนเองอย่างอิสระในประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าเป็นสิ่งที่แสดงถึงเป้าหมายชีวิตหรือเชื่อมโยงกับเป้าหมายชีวิต เช่น กิจกรรมการดำเนินชีวิต ความฝันอันสูงสุด สิ่งสำคัญในชีวิต การดูแลสุขภาพ การจัดการอารมณ์ การมีปฏิสัมพันธ์ และการสื่อสารระหว่างบุคคลอื่น เช่น เพื่อน อาจารย์ โดยผู้วิจัยนำข้อมูลส่วนนี้ไปใช้ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล โดยปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประสานกับนักศึกษาซึ่งเป็นประธานชั้นปีที่ 4 เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ และรับสมัครผู้ให้ข้อมูลที่สนใจเข้าร่วมวิจัย

2. ผู้วิจัยเข้าพบผู้ให้ข้อมูลเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ของการศึกษา การดำเนินการวิจัย บทบาทของผู้ให้ข้อมูล รวมถึงสิทธิในการเข้าร่วมและไม่เข้าร่วมในการวิจัย (ตามขั้นตอนการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล) ผู้ให้ข้อมูลให้ความยินยอมทั้งการยินยอมด้วยวาจาและลงนามในใบยินยอมพร้อมสร้างสัมพันธภาพเพื่อให้มีบรรยากาศความเป็นกันเอง โดยพูดคุยเรื่องราวทั่วไป เพื่อทำความรู้จักซึ่งกันและกัน และเริ่มต้นการสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อเป็นพื้นฐานในการสัมภาษณ์ สถานที่ในการสัมภาษณ์ คือ ห้องประชุมขนาดเล็ก ซึ่งมีความสงบ ปราศจากการรบกวนในการสัมภาษณ์

3. ผู้ให้ข้อมูลทุกคนเขียนหรือวาดภาพเกี่ยวกับประเด็นที่แสดงถึงเป้าหมายชีวิต จำนวน 1 ครั้ง โดยให้ระยะเวลาประมาณ 2 สัปดาห์ ก่อนการสัมภาษณ์เชิงลึกจะเริ่มขึ้น การเขียนหรือการวาดภาพทำให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงออกความคิด ความรู้สึก และความเข้าใจในเป้าหมายชีวิต หลังจากนั้นผู้วิจัยนัดหมายกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกแบบตัวต่อตัว โดยตอนต้นของการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลเล่าเรื่องราวหรือบรรยายภาพของตนเอง

4. ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เกี่ยวกับเป้าหมายชีวิตเพิ่มเติมจากการที่ผู้ให้ข้อมูลเล่าผ่านการวาดภาพหรือการเขียนไดอารี่ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่เพียงพอสำหรับประเด็นนั้นๆ และเป็นกรยืนยันและตรวจสอบข้อมูลที่ให้กับผู้ให้ข้อมูล การสัมภาษณ์แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 45-60 นาที ประมาณ 2-3 ครั้งต่อราย

5. ภายหลังจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย ผู้วิจัยนำบทสัมภาษณ์มาถอดเทป ทบทวนความครบถ้วนของข้อมูล บันทึกสิ่งที่ได้จากการสังเกต ตั้งข้อสังเกตกับประเด็นต่างๆ ที่ค้นพบในวันนั้นๆ และค้นหาประเด็นสำหรับการสัมภาษณ์เพื่อเป็นประโยชน์ในการเก็บข้อมูลครั้งต่อไป

จริยธรรมในการวิจัย

โครงการวิจัยนี้ ผ่านการรับรองด้านจริยธรรมของศูนย์จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (เอกสารรับรองเลขที่ PSU IRB 2019-NL 006 ลงวันที่ 25 มิถุนายน 2562) ผู้วิจัยดำเนินการโดยยึดหลักการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลที่เข้าร่วมโครงการทุกขั้นตอน ผู้ให้ข้อมูลทุกคนได้รับการอธิบายว่าการเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมโครงการเป็นไปโดยสมัครใจ และมีสิทธิในการไม่ตอบคำถาม หรือถอนตัวจากการเข้าร่วมโครงการวิจัยได้ตลอดเวลา ไม่ระบุชื่อจริงหรือข้อมูลที่อาจเชื่อมโยงไปสู่การระบุตัวของผู้เข้าร่วมการจดบันทึกและการถอดเทปการสัมภาษณ์ จะคำนึงถึงการเก็บรักษาความลับ การเคารพในตัวผู้ให้ข้อมูล โดยใส่ข้อมูลเฉพาะที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวในบทบันทึกหรือบทสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเสียงจะนำไปถอดเทปและเก็บรักษาไว้เป็นความลับ เฉพาะผู้วิจัยเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ซึ่งข้อมูลจะถูกทำลายทันทีหลัง 2 ปี โดยผู้วิจัย หลังจากผลการศึกษาได้รับการเผยแพร่ ผู้ให้ข้อมูลทุกคนสามารถซักถามสิ่งที่กังวลเกี่ยวกับโครงการได้ตลอดเวลา

ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลตามแนวคิดของ Lincoln and Guba²² 4 ประการ ดังนี้ 1) ความน่าเชื่อถือ (Credibility) โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และทีมผู้วิจัย (Data & researcher triangulation) และตรวจสอบข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล (member checks) 2) ความสามารถในการถ่ายโอน (Transferability) โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์ตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษาและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 2-3 ครั้ง/ราย จนข้อมูลอิ่มตัว 3) ความสามารถ

ในการพึ่งพา (Dependability) โดยเลือกใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และทีมผู้วิจัย โดยเก็บข้อมูลด้วย 2 วิธีหลัก ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการเขียนหรือวาดภาพเป้าหมายชีวิต และมีทีมวิจัยจำนวน 3 คน วิเคราะห์ข้อมูล และ 4) ความสามารถในการยืนยัน (conformability) ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นว่าข้อมูลและผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นข้อมูลที่มาจากผู้ให้ข้อมูลจริงด้วยการนำเสนอประเด็นสำคัญพร้อมการนำคำพูดของผู้ให้ข้อมูลมาสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 3 กระบวนการ คือ open coding, axial coding, และ selective coding ตามแนวคิดการวิเคราะห์ข้อมูลของ Strauss and Corbin²⁰ สำหรับการศึกษาที่น่าสนใจของทั้ง 3 กระบวนการเกิดขึ้นสลับไปมาตลอดระยะเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเริ่มต้นจาก open coding เพื่อค้นหากลุ่มคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเป้าหมายชีวิต และจัดกลุ่มคำเป็นมโนทัศน์ (concepts) ต่อมากระบวนการ axial coding คือ การนำมโนทัศน์ (concepts) มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยค้นหาปัจจัยเงื่อนไข (conditions) ที่นำไปสู่การปฏิบัติ (actions/interactions) เพื่อผลที่เกิดขึ้น (consequences) คือ การมีหรือการรับรู้เป้าหมายชีวิต และสุดท้ายกระบวนการ selective coding คือ การเลือกแนวคิดหลักที่สำคัญที่สุดที่สามารถอธิบายการรับรู้เป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาล

ผลการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 จำนวน 24 คน เพศหญิงร้อยละ 83.33 และเพศชายร้อยละ 16.67 อายุเฉลี่ย 21.17 ปี (SD = 0.52) เกรดเฉลี่ย 3.05 (SD = 0.72) นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 83.33 อิสลาม ร้อยละ 12.50 และศาสนาคริสต์ ร้อยละ 4.16 นักศึกษาเป็นบุตรคนโต (ร้อยละ 45.50) รองลงมาเป็นบุตรคนเล็ก (ร้อยละ 27.30) นักศึกษามีเงินพอใช้ ร้อยละ 90.90 มีเงินไม่พอใช้ ร้อยละ 9.10 โดยมีเงินเหลือเก็บ ร้อยละ 68.20 และไม่มีเงินเหลือเก็บ ร้อยละ 31.80 ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว พบว่า มีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี ร้อยละ 95.50 และความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ค่อยดี ร้อยละ 4.50

ผลการศึกษสามารถสรุปประเด็นหลักที่แสดงถึงการรับรู้เป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ได้ ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การกำหนดทิศทางในการดำเนินชีวิต ประเด็นที่ 2 การประสบความสำเร็จที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับตนเองเป็นที่รัก ประเด็นที่ 3 ความสามารถในการดูแลผู้รับบริการให้ปลอดภัย และประเด็นที่ 4 การตอบแทนสังคม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การกำหนดทิศทางในการดำเนินชีวิต

ด้วยผู้ให้ข้อมูลทุกคนกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 4 และได้มีประสบการณ์ตรงในการดูแลผู้รับบริการบนหอผู้ป่วย โดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติงานในชั้นปีที่ 3 ที่ต้องรับผิดชอบดูแลผู้รับบริการที่มีภาวะวิกฤติ ซึ่งต้องใช้เวลาในการเตรียมตัวและดูแลผู้รับบริการมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน ส่งผลให้บางครั้งรู้สึกเหนื่อยล้า ท้อแท้ เครียด และกลัว แต่ผู้ให้ข้อมูลสามารถผ่านประสบการณ์เหล่านั้นมาได้ ทั้งนี้เพราะการมีเป้าหมายที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต ซึ่งเปรียบเสมือนเส้นชัยที่ต้องไปให้ถึง และเป็นเครื่องเตือนใจให้รู้ว่าตนเองมีหน้าที่อะไร ต้องทำอะไร เพื่ออะไร ด้วยประสบการณ์ดังกล่าว จึงสะท้อนว่าเป้าหมายชีวิต คือ สิ่งที่ทำให้ทิศทางและสร้างความมุ่งมั่นในการดำเนินชีวิต ดังที่ผู้ให้ข้อมูลชาย 1 ราย และหญิง 2 ราย กล่าวไว้ว่า

“เป้าหมายในชีวิตก็คือสิ่งที่เราวางไว้ในชีวิตค่ะ เราต้องมีแบบจุดๆ หนึ่งเหมือนเส้นชัยค่ะ แล้วเราก็ต้องเดินไปหามันค่ะ คือต้องให้เรียนจบ มีงานทำ มีเงิน เมื่อถึงวันนั้นคิดว่า จะรู้สึกดีมาก ๆ ค่ะ” (ผู้ให้ข้อมูลชายที่ 6)

“เป้าหมายชีวิตเหมือนเป็นตัวที่บอกเราทำอะไรอยู่ เรามีหน้าที่อะไร เราต้องทำอะไรบ้าง ต่อไปเราต้องทำอะไร เพราะถ้าไม่มีคำว่าเป้าหมายชีวิตเราก็เหมือนใช้ชีวิตไปวันๆ เราไม่รู้ว่าจะทำอะไรดี พรุ่งนี้จะทำอะไรดี พอมีคำว่าเป้าหมายก็คือ คุณต้องทำอันนั้นนะ ต่อไปต้องทำอันนั้นนะ อนาคตจะต้องทำอะไร เหมือนเป็นเครื่องเตือนใจคริว่าคุณต้องทำอะไรและคุณเกิดมาเพื่ออะไร (ผู้ให้ข้อมูลชายที่ 1)

“หนูเป็นคนพยายามตั้งเป้าหมายในทุกๆ วัน อยากรจะให้มีเรื่องที่จะต้องทำแล้วก็สำเร็จในทุกๆ วัน ถ้าชีวิตที่ไม่มีเป้าหมายก็จะรู้สึกว่าไม่มีกำลังใจในชีวิตค่ะ” (ผู้ให้ข้อมูลชายที่ 2)

2. การประสบความสำเร็จที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับตนเองเป็นที่รัก

ด้วยผู้ให้ข้อมูลรับรู้ถึงความรัก ความหวังใจ และกำลังใจที่ได้รับจากบุคคลอันเป็นที่รัก โดยเฉพาะเมื่อตนเอง

ได้มีโอกาสเรียนพยาบาล ตนเองได้สร้างรอยยิ้ม และสร้างความภาคภูมิใจให้กับพ่อแม่และบุคคลอันเป็นที่รัก ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ และตั้งเป้าหมายที่จะเรียนพยาบาลให้สำเร็จและประกอบวิชาชีพพยาบาล เพื่อจะได้มีโอกาสตอบแทนบุญคุณของบุคคลที่รัก จากประสบการณ์ดังกล่าว จึงสะท้อนว่าเป้าหมายชีวิต คือ การสร้างความสุขและความภาคภูมิใจของบุคคลที่รัก ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหญิง 2 ราย กล่าวไว้ว่า

“เป้าหมายของหนูก็คือ เรียนจบ เพราะเป็นความหวังของครอบครัว รู้สึกว่าแม่กับพ่อจะต้องภูมิใจในตัวหนู เพราะว่าทางบ้านยังไม่มีใครรับปริญญาเลย” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5)

“ทุกวันนี้เวลาหนูกลับบ้านพอรู้ว่าจะกลับบ้านแม่ก็จะเตรียมทุกอย่างไว้รอ หนูรู้สึกว่าเราก็คือเป็นความหวังหนึ่งที่แม่ตั้งไว้ ถ้าสมมติว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น คนในบ้านสามารถพึ่งตัวหนูได้ อยากเห็นแม่มีความสุข อยากเห็นน้องๆ มีความสุข” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9)

3. ความสามารถในการดูแลผู้รับบริการให้ปลอดภัย ด้วยผู้ให้ข้อมูลทุกคนเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จึงมีประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการดูแลผู้รับบริการในสถานการณ์จริงทั้งบนหอผู้ป่วยและในชุมชน ได้มีโอกาสสัมผัสกับความเจ็บปวด ความไม่สุขสบายที่ผู้รับบริการต้องประสบ และได้เข้าใจความรู้สึกของผู้รับบริการและญาติ ขณะเดียวกันหลายครั้งที่ได้รับกำลังใจ และคำอวยพรจากผู้รับบริการ ทำให้ผู้ให้ข้อมูล รับรู้ว่าผู้รับบริการมีพระคุณเปรียบเสมือนญาติ ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลมีความตั้งใจดูแลผู้รับบริการให้ดีที่สุด จากประสบการณ์ดังกล่าวนำมาซึ่งความภาคภูมิใจ และสะท้อนถึงเป้าหมายชีวิตที่จะมีความตั้งใจดูแลเพื่อความปลอดภัยของผู้รับบริการ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหญิง 2 ราย ได้กล่าวว่า

“ต้องมองคนที่เราดูแลให้เป็นคนในครอบครัว ถ้าสมมติว่าเรามองให้เป็นคนในครอบครัวของเราๆ ก็จะทำทุกอย่างให้ดีที่สุด เพราะเค้าคือคนที่เรารักและเราไม่อยากจะเค้าเป็นอะไร” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7)

“พอเราได้เรียนมากขึ้นทำให้เราเข้าใจความรู้สึกของญาติเขามากขึ้น ทำให้เรารู้สึกว่าเราต้องดูแลให้ดีให้เหมือนกับตอนที่เราเป็นเขา ยิ่งเวลาที่เราเห็นรอยยิ้มของเขา สิ่งเหล่านั้นทำให้เรารู้สึกว่ามีความสุขมาก ช่วยเติมเต็ม ยิ่งพอเรียนไปยิ่งทำให้เราคิดว่าอยากที่จะเป็นพยาบาลจริงๆ ค่ะ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5)

4. การมีชีวิตเพื่อตอบแทนสังคม

ด้วยผู้ให้ข้อมูลบางคนเคยมีความตั้งใจหรือมีความใฝ่ฝันในการช่วยเหลือผู้อื่น และบางรายรับรู้ว่าคุณค่าของมนุษย์อยู่ที่การกระทำสิ่งที่ดีเพื่อบุคคลอื่น ดังนั้นเมื่อได้มาเรียนพยาบาล และได้มีประสบการณ์ให้การดูแลผู้รับบริการให้มีความปลอดภัย หรือลดความทุกข์ทรมาน ทำให้ยิ่งตระหนักถึงความสามารถและคุณค่าในตนเองที่จะช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคม รวมถึงการช่วยเหลือประเทศชาติในการลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล โดยบางรายจึงมีความตั้งใจที่จะเป็นจิตอาสา ดังนั้นจึงสะท้อนว่าเป้าหมายชีวิต คือ การมีชีวิตเพื่อตอบแทนสังคม ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหญิง 2 ราย และชาย 1 ราย ได้กล่าวว่า

“สิ่งที่เราตั้งเป้าไว้ในอนาคตคือได้ช่วยเหลือสังคม...การที่ได้ช่วยเหลือคน เป็นความใฝ่ฝันอันสูงสุด ไม่ใช่ความใฝ่ฝันมันเป็นเป้าหมายค่ะ...หนูอยากเป็นคนดีของสังคมค่ะ และก็ได้ทำตามความฝันก็คือช่วยเหลือคนอื่น ได้ไปเป็นจิตอาสา” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8)

“ถ้าเราสามารถช่วยคนไข้ได้เต็มที่ ก็เหมือนการช่วยประเทศไปในตัว คือ ด้วยความที่ประเทศเราซึ่งบสามสิบบาทไข้ไหมค่ะ ถ้าสมมติว่าเราดูแลไข้ไม่ได้ ระยะเวลาที่คนไข้ต้องอยู่ รพ. ก็จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และถ้าหากว่าเราให้คำแนะนำไม่ได้เขาก็อาจจะกลับมาซ้ำอีก ซึ่งหากเราไปให้คำแนะนำคนอื่นแล้วแนะนำดีและเขาไม่เจ็บป่วยก็จะช่วยลดรายจ่ายของประเทศได้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10)

“ผมรู้สึกว่าเกิดมาเป็นคนทั้งที่ต้องทำอะไรได้มากกว่าการใช้ชีวิตเพื่อตัวเองครับ ต้องทำอะไรเพื่อประโยชน์ให้คนอื่นได้บ้าง หรือสร้างประโยชน์ให้คนที่เราเจอหรือคนที่มีปัญหาเราคิดว่าถ้าเรามีความสามารถด้านใดที่ช่วยคนอื่นได้ก็คืออยากที่จะทำ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1)

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษานี้สามารถอธิบายการรับรู้เป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ได้ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลรับรู้เป้าหมายชีวิต หมายถึง การกำหนดทิศทางในการดำเนินชีวิต ช่วยสร้างความมุ่งมั่นในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่เลือกเรียนพยาบาลเพราะต้องการมีอาชีพที่ก้าวหน้า มีความมั่นคงทางฐานะเศรษฐกิจ กอปรผู้ให้ข้อมูลทุกรายกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายที่ใกล้จบการศึกษาเป็นพยาบาลวิชาชีพ จึงได้มีการสั่งสมประสบการณ์ต่างๆ จากการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในรายวิชาที่มีความซับซ้อน ทำให้เข้าใจ

บทบาทและระบบงาน เป้าหมายชีวิตจึงมีความชัดเจนมากขึ้น ทุกคนจึงมีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งเป้าหมายชีวิตคือสิ่งที่วางไว้ เป็นความหวัง และเครื่องเตือนใจให้รู้ว่ากำลังทำอะไร ทำเพื่ออะไร การมีเป้าหมายชีวิตจึงส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลมีแรงจูงใจ มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการดำเนินชีวิตบนหนทางที่ดี มีความพยายามในการเรียนวิชาชีพพยาบาลให้สำเร็จ เพื่อนำพาชีวิตและอนาคตของตนเองสู่การพบความสุขตามเป้าหมายชีวิตที่วางไว้ ซึ่งการมีเป้าหมายชีวิตดังกล่าวมีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์แห่งตนของนักศึกษาพยาบาลที่เป็นผู้มีความรับผิดชอบและมีความมุ่งมั่น^{23,24} ดังนั้นจึงมีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยสนับสนุนให้นักศึกษาพยาบาลสามารถค้นพบเป้าหมายชีวิต¹⁷

ประเด็นที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าเป้าหมายชีวิตของตนเองมีความเกี่ยวข้องกับการสร้างความสุขและความภาคภูมิใจของบุคคลที่รัก ซึ่งจากการผลการศึกษาคั้งนี้พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทุกรายรับรู้ว่าครอบครัวเป็นแหล่งความรัก ความผูกพัน และเป็นรากฐานของการส่งเสริมการมีเป้าหมายชีวิตของตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากในบริบทของสังคมไทย ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เป็นจุดเริ่มต้นของความสุขและความสำเร็จของชีวิต²⁵ ครอบครัว ญาติ พี่น้อง จะคอยช่วยเหลือนักศึกษาในทุกด้าน ทั้งทางด้านอารมณ์ การยอมรับฟังความคิดเห็น การชื่นชม ทำให้นักศึกษามีความสุข มีความอบอุ่นใจ²⁶ ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจเป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาลทั่วประเทศไทย พบว่าระดับคะแนนเป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาลในด้านอิทธิพลของครอบครัว ด้านบุคคล/ปัจจัยที่มีความหมายต่อตนเอง และด้านความกตัญญูอยู่ในระดับสูงมาก²⁷ และสอดคล้องกับการศึกษากระบวนการสร้างเป้าหมายในชีวิตของเยาวชนไทยที่มีชีวิตอยู่กับเอชไอวี พบว่า การแสดงออกถึงความกตัญญู โดยการประพฤติตนให้เป็นลูกหรือหลานที่ดี เพื่อให้พ่อแม่และบุคคลที่รักสบายใจเป็นมโนทัศน์หนึ่งของการสร้างเป้าหมายชีวิต²⁸ ทั้งนี้ผู้ปกครองส่วนใหญ่มองว่าความมั่นคงของงานเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับบุตรหลาน การประสบความสำเร็จในการศึกษา การทำงานของบุตรหลานจึงเป็นความสุขและสิ่งที่ภาคภูมิใจของคนในครอบครัว และวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่จบแล้วมีงานทำ สามารถเลือกสถานที่ปฏิบัติงานได้ รวมทั้งมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ความตั้งใจและมีเป้าหมายเพื่อการดูแลช่วยเหลือพ่อแม่และผู้มีพระคุณ ความต้องการสร้างความภาคภูมิใจและความสุขให้กับบุคคลที่รัก จึงเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจที่สำคัญ²⁴

และเป็นพลังสำคัญต่อเป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาล

ประเด็นที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลมีเป้าหมายชีวิตในการมีความตั้งใจให้การดูแลผู้รับบริการให้มีความปลอดภัย เนื่องจาก การจัดประสบการณ์ให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์การฝึกปฏิบัติทั้งบนหอผู้ป่วยและพื้นที่ชุมชน ทำให้ผู้ให้ข้อมูลได้มีโอกาสสัมผัสความไม่สุขสบายของผู้รับบริการและญาติ การได้รับกำลังใจจากผู้รับบริการ จึงรับรู้ว่าผู้รับบริการเปรียบเสมือนญาติหรือสมาชิกในครอบครัวของตนเอง ทำให้นักศึกษาเข้าใจความรู้สึกความสุขของการเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ²⁹ จึงมีความตั้งใจในการเรียนเพื่อดูแลผู้รับบริการให้ปลอดภัย โดยสอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนิสิตพยาบาล มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า พฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรโดยรวมของนิสิตพยาบาลอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะด้านการเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น และมีเมตตาต่อมนุษย์³⁰ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของนักศึกษาพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพพยาบาลด้านจิตอาสา จิตบริการ และคุณธรรมจริยธรรม²³ เพื่อให้สามารถดูแลผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยใช้หัวใจ ใช้ความรัก ความเมตตา และปรารถนาที่จะให้ผู้รับบริการและญาติพ้นจากความทุกข์ ความทรมาน³¹ ประกอบกับหลักสูตรการเรียนการสอนได้ส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีความรู้ความสามารถในเชิงวิชาชีพ พร้อมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรม และมีเจตคติที่ดีต่อการดูแลผู้รับบริการ รวมทั้งความปลอดภัยของผู้รับบริการเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลต้องตระหนักและปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพอย่างเคร่งครัด เพื่อที่จะลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากภัยหรืออันตรายที่ไม่ควรเกิดขึ้นจากการบริการทางสุขภาพ สภาการพยาบาลจึงกำหนดให้ความปลอดภัยของผู้รับบริการเป็นหนึ่งในมาตรฐานของการพยาบาลและการผดุงครรภ์

ประเด็นที่ 4 คือ การมีชีวิตเพื่อตอบแทนสังคม อาจเนื่องจากวัฒนธรรมมองครุฑของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ปลูกฝังให้นักศึกษาและบุคลากรทุกคนยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติตามพระราชปณิธานของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ที่ว่า “ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง (Our Soul is for the Benefit of Mankind)” ดังนั้นการสนับสนุนให้นักศึกษาตระหนักถึงคุณค่าของตนเองที่มีต่อผู้อื่น และสนับสนุนให้นักศึกษาได้มีโอกาสแสดงพฤติกรรมที่ดีงามเพื่อตอบแทนสังคม จึงเป็นสิ่งที่นักศึกษาได้รับการปลูกฝังมาอย่างต่อเนื่อง และ

สิ่งเหล่านี้จึงทำให้นักศึกษาค้นพบเป้าหมายชีวิตของตนเอง ด้านการมีจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นหรือตอบแทนสังคม สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมจิตอาสา ของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีพฤติกรรมจิตอาสาในระดับสูง ทั้งด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคม และด้านความมุ่งมั่นพัฒนา³² ซึ่งเป้าหมายชีวิตในประเด็นนี้เป็นคุณลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้ที่มีเป้าหมายชีวิต เพราะนอกจากการมีเป้าหมายตนเองแล้วยังเป็นการกระทำเพื่อบุคคลอื่นนอกเหนือจากตัวเองเพื่อให้โลกน่าอยู่ขึ้น^{9,17,19}

การรับรู้เป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาลทั้ง 4 ประเด็น ได้สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีเป้าหมายชีวิต ซึ่งหมายถึงผู้ที่เข้าใจเหตุผลของการมีชีวิต “เข้าใจว่าตนเองมีชีวิตอยู่เพื่ออะไร เพื่อใคร และจะมีชีวิตอยู่อย่างไร” ซึ่งการเข้าใจดังกล่าวอาจเกิดจากครอบครัว กระบวนการจัดการเรียนการสอนและวัฒนธรรมขององค์กร ที่ปลูกฝังและหล่อหลอมให้นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตการเป็นและสอดคล้องตามความต้องการของสังคม ได้แก่ มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีจิตอาสา คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และสิ่งเหล่านี้จะเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดทิศทางในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาพยาบาล และช่วยให้นักศึกษาพยาบาลมีความพร้อมที่จะเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ดี สามารถเผชิญกับการทำงานภายใต้บรรยากาศที่กดดันและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสถานการณ์และบริบททางสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคสังคมใหม่

ข้อจำกัดของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการรับรู้เป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ซึ่งอาจมีความแตกต่างจากนักศึกษาชั้นปีอื่นๆ หากมีการศึกษาครั้งต่อไปควรเพิ่มเติมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีอื่นๆ ด้วย เพื่อจะได้มีความครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากนักศึกษาแต่ละชั้นปีมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน

สรุป

ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการรับรู้เป้าหมายชีวิตของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ซึ่งเกี่ยวข้องข้องกับประเด็นการให้ความหมายของเป้าหมายชีวิตของนักศึกษา คือ การกำหนดทิศทางในการดำเนินชีวิต และเป้าหมายชีวิตของนักศึกษาคือ 1) การประสบความสำเร็จที่สร้างความภาคภูมิใจให้บุคคลอื่นเป็นที่รัก 2) สามารถทำงานดูแลผู้รับบริการให้ปลอดภัย และ 3) การตอบแทน

สังคม ซึ่งสถาบันการศึกษาสามารถนำสิ่งเหล่านี้ไปพัฒนาหลักสูตรช่วยให้นักศึกษาพยาบาลมีความพร้อมที่จะไปปฏิบัติงานต่อไป

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้

ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมเป้าหมายชีวิตแก่นักศึกษาพยาบาลในหลักสูตรชั้นปีที่ 4 ที่กำลังจะจบการศึกษาเข้าสู่ระบบการทำงาน โดยการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลคงไว้ซึ่งเป้าหมายชีวิต และเป็นการเตรียมความพร้อมในการไปปฏิบัติงานเป็นพยาบาลวิชาชีพ หรือการทำงานภายใต้สิ่งแวดล้อมที่กดดันต่อไป

การมีส่วนร่วมในการเขียนบทความ

คณะผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการวิจัยและเขียนบทความทุกคน

การมีผลประโยชน์ทับซ้อน

คณะผู้วิจัยยืนยันไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนของผลงานวิจัย

แหล่งทุนสนับสนุน

ได้รับทุนสนับสนุนจากเงินกองทุนวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. Posri N, Kusoom W. Identity of nursing students Suan Sunandha Rajabhat University. IRDSSRU. 2017; 9(1): 135-45. Thai.
2. Kamdaeng P, Jaijoy K. The expectation and actuality of learning outcome in SN. 282 fundamentals of nursing practicum among second year nursing students, McCormick faculty of nursing, Payap University. JNATNO. 2019; 25(1): 36-48. Thai.
3. Yodthong S, Sane N, Chansungnoen J. Stress and coping among nursing students in principles and nursing techniques practicum, Boromarajonani College of Nursing, Trang. Paper presented at: The 9 th Hatyai national and international conference. 2018 Jul 20; Hatyai conference. Thai.
4. Singh AP, Dangmei J. Understanding the generation Z: The future workforce. SAJMS. 2016; 3(3): 1-5.

5. Kaewsakulthong J. Factors predicting stress among nursing students under the Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health. *JHRI*. 2019; 2(1): 1-11. Thai.
6. Bundasak T, Chaowiang K, Jangasem N. Happily learning among nursing students. *JMPS*. 2017; 5(1): 358-69. Thai.
7. Benson PL, Scales PC, Syvertsen AK, et al. Is youth spiritual development a universal developmental process? An international exploration. *J Posit Psychol*. 2012; 7(6): 453-70. doi: 10.1080/17439760.2012.732102.
8. Liang B, White A, Mousseau AM, et al. The four P's of purpose among college bound students: People, propensity, passion, prosocial benefits. *J Posit Psychol*. 2017; 12(3): 281-94. doi: 10.1080/17439760.2016.1225118.
9. Damon W, Menon J, Bronk KC. The development of purpose during adolescence. In: James L. Furrow, Linda M. Wagener, editors. *Beyond the self perspectives on identity and transcendence among youth: a special issue of applied developmental science* [Internet]. New York: Routledge; 2019 [cited 2021 Jan 15]. Available from: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780203764688-2/development-purpose-adolescence-william-damon-jenni-menon-kendall-cotton-bronk>.
10. Bronk KC. *Purpose in life: A critical component of optimal youth development*. (E-book). New York: Springer Science & Business Media; 2013 [cited 2020 Jun 20]. Available from: <https://www.amazon.com/Purpose-Life-Critical-Component-Development/p/9400774923?asin=9401778094&revisionId=&format=4&depth=1>.
11. Ribeiro CC, Yassuda MS, Neri AL. Purpose in life in adulthood and older adulthood: integrative review. *Cien Savde Colet*. 2020; 3(25): 2127-42. doi: 10.1590/1413-8123.2020256.20602018.
12. Balthip K, Pasri P, Suwanphahu B, et al. Effect of a purpose in life program on the wellness of Southern Thai adolescents. *JHR*. 2021; doi: 10.1108/JHR-04-2020-0102.
13. Balthip Q, Purnell MJ. Pursuing meaning and purpose in life among Thai adolescents living with HIV: A grounded theory study. *JANAC*. 2014; 25(4): 27-38. doi: 10.1016/j.jana.2014.03.004.
14. Balthip K, Petchruschatachart U, Piriyaakontorn S. Purpose in life among Thai junior high school adolescents. *Songklanagarind J Nurs*. 2017; 37(Suppl): 89-97. Thai.
15. Park J, Baumeister RF. Meaning in life and adjustment to daily stressors. *J Posit Psychol*. 2017; 12(4): 333-41. doi: 10.1080/17439760.2016.1209542.
16. Machell KA, Kashdan TB, Short JL, et al. Relationships between meaning in life, social and achievement events, and positive and negative affect in daily life. *J Pers*. 2015; 83(3): 287-98. doi: 10.1111/jopy.12103.
17. Burrow AL, Summer R, Netter M. Purpose in adolescence [Internet]. New York; 2014 [cited 2020 Jun 25]. Available from: http://www.actforyouth.net/resources/rf/rf_purpose_1014.pdf
18. Martela F, Steger MF. The three meanings of meaning in life: Distinguishing coherence, purpose, and significance. *J Posit Psychol*. 2016; 11(5): 531-45. doi: 10.1080/17439760.2015.1137623
19. Bronk KC. The role of purpose in life in healthy identity formation: A grounded model. *New directions for youth development*. 2011; 132: 31-44. doi: 10.1002/yd.426.
20. Strauss A, Corbin J. *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Newbury Park, CA: Sage; 1990.
21. Qureshi HA. Theoretical sampling in qualitative research: A multi-layered nested sampling scheme. *IJCRR*. 2018; 9(08): 20218-22. doi: 10.15520/ijcrr/2018/9/08/576.
22. Lincoln YS, Guba EG. Establishing trustworthiness. In: Y.S. Lincoln, E.G. Guba, Editors. *Naturalistic inquiry*. Newbury Park, CA: Sage; 1985.
23. Withayavanitchai S, Choochom O, Prasertsin U. A Study on ego identity and professional identity of nursing students. *J of GradVRU*. 2019; 13(3): 125-36. Thai.
24. Balthip K, McSherry W, Petchruschatachart U, et al. Enhancing life purpose amongst Thai adolescents. *J Moral Educ*. 2017; 46(3): 295-307. doi: 10.1080/03057240.2017.1347089.
25. Soratana N, Ratana-Ubol A, Kimpee P. Family strengths in Thai context: Characteristic of family strengths, factor and ways of promoting lifelong learning. *UMTPOLY*. 2019; 16(2): 427-37. Thai.
26. Kawsaard N, Arpanantikul M, Putwatana P. Selected variables related to nursing students' happiness. *JTNMC*. 2013; 28(1): 19-33. Thai.
27. Nudla P, Phoomchaiya S, Butimal P, et al. A survey of purpose in life among nursing students in Thailand. *CUTJ*. 2021; 27(2): 94-108. Thai.
28. Balthip Q, Chandrema S. Process of establishing purpose of life of Thai teenagers living with HIV. *Songklanagarind J Nurs*. 2013; 33(3): 1-16. Thai.
29. Balthip K, Pasri P, Nudla P. Living life for others: Purpose in life among Thai nursing students. *Collegian*. 2021. doi: <https://doi.org/10.1016/j.colegn.2021.09.008>.
30. Wonghiphthon K, Khom-u K, Danjittisiri K, et al. Caring behaviors of nursing students at Naresuan University. *TJN*. 2020; 69(4): 11-20. Thai.

31. Intawat J, Bundasak T, Jangasem N. The humanized care paradigm: The chapter of Gilanadhamma camp. JMPS. 2017; 5(2): 376-87. Thai.
32. Chonsawat C, Chotwattanukulchai N, Theerapithayanon S. Factors related to volunteer spirit behavior among nursing students at Bangkokthonburi University. TJN. 2020; 69(2): 1-10. Thai.